

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 21 (34)

Суми – 2020

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2020.i21.p153>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У СФЕРІ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА: ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ

Шумало Олена Василівна,
*Інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник:
Калакура Віктор Ярославович,
*кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри міжнародного приватного права,
Інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

Сурогатне материнство стрімко набуває обертів майже у всьому світі, зокрема в Україні, і так же стрімко створює нові виклики перед міжнародним приватним правом. Суттєва відмінність підходів щодо цього питання у різних країнах зумовлює виникнення колізій та необхідність їх вирішення на міжнародному рівні, а також вироблення відповідних уніфікованих норм шляхом створення міжнародно-правового інструменту у сфері сурогатного материнства. У даній статті автор намагається з'ясувати, які перспективи створення такого спеціального інструменту на сьогоднішній день. Досліджено, що робота у напрямку вивчення можливостей врегулювання даної сфери ведеться в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права вже близько десяти років. З цією метою в рамках даної організації створено спеціальну Групу експертів, яка проводить щорічні зустрічі і за їх результатами публікуються відповідні звіти. Встановлено, що на міжнародному рівні визнано необхідність створення міжнародно-правового документу щодо транскордонних сурогатних угод. На даний момент Групою експертів з'ясовується можливість реалізації такого проекту. Групою експертів вирішено, що метою цього документу буде забезпечення визнання у країнах-учасницях судового рішення щодо встановлення факту батьківства, яке виникло завдяки сурогатному материнству. Обмірковуються також можливості розширення дії документу на визнання актів компетентних органів про реєстрацію народження дитини та її правового стану з огляду на те, що в багатьох країнах батьківство, що виникло шляхом використання процедур сурогатного материнства, встановлюється без участі судів. З'ясовано, що міжнародно-правовий інструмент буде розроблятися у формі протоколу і діятиме паралельно із конвенцією у сфері визнання юридичного батьківства, над якою Група експертів зараз також працює в рамках одного проекту. В статті досліджено, які особливості та положення може містити майбутній документ. Проаналізувавши наукові праці вчених, звіти Групи експертів та інші матеріали, автор доходить висновку, що вже в ближчі декілька років може бути розроблений проект протоколу про визнання батьківства, що виникло на підставі транскордонних сурогатних угод.

Ключові слова: сурогатне материнство, транскордонні сурогатні угоди, процедури сурогатного материнства, юридичне батьківство, Гаазька конференція з міжнародного приватного права, «кульгаюче» батьківство.

Shumalo O.V. International Instrument on Surrogacy: Prospects of Creation. Surrogacy is rapidly growing in intensity in almost the entire world, particularly in Ukraine, at the same time rapidly challenging international private law. Significant differences in approaches to this matter between various countries lead to conflict of laws and the need for its resolution at the international level as well as development of appropriate unified rules by creating an international instrument on surrogate motherhood. In this article, the author is trying to find out what the prospects of creating such a special instrument are today. It has been discovered that research on the possibilities of such regulation has been conducted within the framework of the Hague Conference on Private International Law for about ten years. To this end, a special Group of Experts has been set up within the organization to hold annual meetings and report on them. It is established that the need to create an international instrument on cross-border surrogacy agreements has been recognized at the international level. The Expert Group is currently exploring the possibility of implementing this project. The Expert Group decided that the purpose of this document would be to secure the recognition in the States Parties of a court decision on parentage that resulted from surrogacy. Consideration is also given to extending the document on recognition of acts of competent authorities on the registration a child's birth and their legal status, given that in many countries parentage resulting from use of surrogate motherhood procedures is established without judicial involvement. It has been clarified that an international legal instrument will be developed in the form of a protocol operating in parallel with the Convention on the Recognition of Legal Parentage, which the Expert Group is also currently working on as part of a single project. In the article, it is discovered what features and provisions the future document may contain. Having analyzed the works of scientists, reports of the Expert Group and other materials, the author concludes that in the next few years a draft protocol on the recognition of paternity, established on the basis of cross-border surrogacy agreements, may be developed.

Keywords: surrogate motherhood, cross-border surrogacy agreements, surrogacy motherhood procedures, legal parentage, The Hague Conference on Private International Law, "limping" parentage.

Постановка проблеми. З однієї сторони методи сурогатного материнства пропонують нові можливості для формування сім'ї тим, хто іншим чином не може народити дитину, але з іншої – вони також викликають нові юридичні та етичні проблеми. На сьогодні вже стало чітко зрозуміло, що існує незаперечна потреба у розробці правил, норм і стандартів, які зможуть юридично урегулювати дану сферу та захистити всі зацікавлені сторони і в першу чергу дітей. У міжнародно-правовій площині використання методів сурогатного материнства створило, в порівнянні з національним рівнем, нові виклики та юридичні колізії. Як зазначає Квіт Н. М., суттєві відмінності правопорядків різних держав призвели до виникнення такого явища, як «репродуктивний туризм», коли громадяни більш консервативних і суворих юрисдикцій прямують до країн, де сурогатне материнство дозволене, на пошуки жінки, яка виносить і народить для них дитину [1]. А це, у свою чергу, призводить до виникнення проблем з точки зору міжнародного цивільного та кримінального права з одного боку та щодо

договору між майбутніми батьками і сурогатною матір'ю з іншого. Тому, міжнародна спільнота сьогодні дуже активно обговорює та шукає можливості міжнародно-правового врегулювання процедур сурогатного материнства, які все частіше використовуються у світі. Зокрема, мова йде про розроблення спеціального міжнародно-правового інструменту, який дозволить повністю або хоча б частково регламентувати дану сферу. Варто відзначити, що для України це питання набуло особливої актуальності, позаяк наша держава впродовж останніх років стала одним із світових центрів комерційного сурогатного материнства, куди іноземці з різних куточків планети приїжджають з метою скористатися послугами сурогатної матері.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження перспектив міжнародно-правового врегулювання сурогатного материнства неможливе без огляду загальнотеоретичних наукових праць вчених, які досліджували цю сферу, зокрема Л. Васечко, І. Жаровська, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, О. Скакун, І. Чеховська та ін. Окремі порівняльно-

правові аспекти висвітлені у працях В. Ватрас, О. Михальчук, В. Москалюк, І. Верес, Н. Квіт, О. Явор та інших. Проте питання міжнародного приватноправового регулювання досі залишається поза увагою вітчизняних правників і лише деякі зарубіжні науковці, такі як Р. Блауфф, К. Бруггер, Л. Фрон, опосередковано розглядали дану тематику.

Метою цієї статті, з огляду на вище зазначене, є дослідження перспектив розроблення спеціального міжнародно-правового документу щодо сурогатного материнства.

Виклад основного матеріалу. В контексті сурогатного материнства сьогодні перед міжнародним приватним правом стоять три основні виклики: вирішення питання юрисдикції, визначення застосовуваного законодавства, визнання та виконання іноземних актів реєстрації народження та / або іноземних рішень [2]. Крім цього, існують супутні проблеми міграційного права (при перетині дитиною кордону), захисту прав людини та договірних відносин, що впливають з договорів сурогатного материнства. Найамбітнішим задумом є створення всеохоплюючого міжнародно-правового договору, який врегулював би усі ці питання і стосувався усіх аспектів міжнародного приватного права у сфері сурогатного материнства. Однак, більш ймовірно є, хоча б в якості першого етапу, розробка вузько спеціалізованого міжнародного акту, який регламентуватиме лише одну чи декілька із вище зазначених сфер [3].

Платформою для створення такого міжнародного інструменту стала Гаазька конференція міжнародного приватного права (далі Гаазька конференція), яка вже близько десяти років веде роботу у напрямку врегулювання питань, пов'язаних із правовим статусом дітей, у тому числі тих, що народжені внаслідок застосування процедур сурогатного материнства [4].

Вперше про необхідність врегулювання транскордонних угод сурогатного материнства заговорили в рамках Гаазької конференції ще у 2010 році в контексті застосування на практиці Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво у сфері міждержавного усиновлення. Рада із загальних справ та політики Гаазької Конференції (далі – Рада) звернулась з проханням до Постійного бюро Гаазької Конференції (далі – Постійне бюро) підготувати коротку попередню доповідь щодо питань з міжнародного приватного права та захисту прав дітей, які виникають у зв'язку зі збільшенням кількості транскордонних сурогатних угод. Протягом наступних двох років було підготовлено два документи: Попередній документ № 11

«Питання міжнародного приватного права, що стосуються статусу дітей, у т. ч. які виникають з транскордонних сурогатних угод», Попередній документ № 10 «Попередній звіт щодо питань, які виникають з транскордонних сурогатних угод» [5]. На їх основі Радою було вирішено продовжити роботу щодо встановлення можливостей вирішення міжнародних-правових проблем, що зумовлені застосуванням технології сурогатного материнства, а також збору необхідної інформації, проведення консультацій з фахівцями у сфері права, медицини та інших суміжних професій. Крім цього, Постійне бюро продовжило співпрацю та консультації з провідними міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями, які працюють у споріднених областях та здійснюють власну науково-дослідницьку та моніторингову діяльність.

В ході проведення вище зазначеної роботи у 2013 році було розроблено чотири запитальники для різних груп респондентів. Запитальник №1 було створено для членів Гаазької конференції та інших зацікавлених держав і він, зокрема, був заповнений Україною. Три інші запитальники передбачалися для фахівців у сфері права, охорони здоров'я та агентств, що виступають посередниками при укладенні сурогатних угод [6].

У 2014 році Гаазька конференція оприлюднила перші вагомні документи за результатами проведеної підготовчої роботи: Попередній документ № 3С березень 2014 «Нарис щодо юридичного батьківства та питань, що виникають з транскордонних сурогатних угод» (далі – Нарис), Попередній документ № 3В березень 2014 «Доцільність та можливість здійснення подальшої роботи щодо проекту з Батьківства / Сурогатного материнства».

Перший із вказаних документів містить у собі огляд законодавства держав-респондентів щодо ряду питань, пов'язаних із юридичним визнанням батьківства та процедурами сурогатного материнства. Зокрема, у Нарисі представлені такі теми: реєстрація народження дитини, встановлення юридичного факту батьківства, застосування допоміжних репродуктивних технологій, в т. ч. процедур сурогатного материнства, оспорування батьківства, набуття дітьми громадянства. Крім цього, було проаналізовано норми міжнародного приватного права щодо визнання факту батьківства, встановленого закордоном, оспорування батьківства громадянами різних країн та ін. В Нарисі досліджено міжнародні домовленості держав, які, окрім вище вказаних питань, стосуються співробітництва у сфері обміну відповідної інформації та визнання рішень іноземних судів щодо питань батьківства. Завдяки

цьому Гаазькою конференцією було встановлено, що існують відмінні, подекуди радикально протилежні, підходи в законодавстві різних країн щодо питань, пов'язаних із встановленням факту батьківства, зокрема того, яке виникло шляхом сурогатного материнства. При цьому, відсутні регіональні чи глобальні договори, які б, так би мовити, будували мости між різними правовими системами. А двосторонні домовленості між країнами у цій сфері, якщо й існують, то не мають всеохоплюючого характеру та стосуються лише окремих аспектів [7].

Другий документ покликаний знайти відповідь на два основні питання: доцільність та можливість врегулювання проблем міжнародного приватного права, пов'язаних із встановленням факту батьківства і процедурами сурогатного материнства. Після того, як було беззаперечно встановлено і доведено доцільність, основний акцент змістився на питанні можливості: який з різних підходів та інструментів врегулювання існуючих проблем можна застосувати. Більшість держав-членів Гаазької конференції у своїх відповідях на Запитальник № 1 зійшлися у думці, що найоптимальнішим способом буде створення спеціального міжнародного-правового договору. При цьому, питання юридичної сили, форми і змісту майбутнього міжнародно-правового акту залишилося відкритим [6].

Так, в більшості опитувані держави погодилися на створення обов'язкового міжнародного документа в майбутньому. Однак кілька країн висловилися, що, особливо в контексті транскордонних сурогатних угод, м'яке право, таке як керівні принципи, може розглядатися як корисний перший крок. Деякі юристи-спеціалісти, як і більшість держав, зазначили, що оскільки гармонізація матеріальних законів у цій галузі є неможливою (з огляду на суттєву відмінність і навіть протилежність правової регламентації у різних країнах), підхід, який спрямований на уніфікацію норм міжнародного приватного права, є найоптимальнішим варіантом вирішення поточних проблем. [6].

Врешті-решт, в підсумку проведеної підготовчої роботи держави та інші сторони дійшли згоди щодо двох ключових цілей, які слід мати на увазі при здійсненні майбутньої міжнародної роботи: 1) діти, які народилися внаслідок транскордонних сурогатних угод, повинні мати визначений та гарантований правовий статус, визнаний у всіх зацікавлених державах, та поза ними, наскільки це можливо; 2) проведення транскордонних сурогатних процедур повинно відбуватися із забезпеченням дотримання прав людини та

добробуту усіх тих, хто бере участь у цьому процесі, включаючи й саму дитину [6].

Зважаючи на ці ключові цілі, багато держав та інші сторони дійшли також до спільної думки, що будь-який результат майбутньої роботи (наприклад, у вигляді "автономного" спеціального документу або як частина більш широкого інструменту) повинен включати: 1) фундаментальний мінімум суттєвих гарантій; 2) механізм, який у поєднанні з міжнародною системою співробітництва дозволяє державам забезпечити: (i) дотримання цих гарантій; та (ii) встановлення правового статусу дитини ще до початку будь-яких медичних процедур [6].

На підставі вище зазначеного, у 2014 році Радою Гаазької Конференції було вирішено створити Групу експертів, яка працюватиме над проектом «Батьківство / Сурогатне материнство» з метою подальшого вивчення можливостей розробки відповідного міжнародно-правового інструменту. Було вирішено, що експертів призначать держави-члени при дотриманні як географічного, так і культурного балансу (однакове представництво правових систем загального та континентального права).

Через рік на черговому засіданні Ради було знову обговорено питання сурогатного материнства та юридичного батьківства, результатом чого став Попередній документ № 3А «Проект з Батьківства / Сурогатного материнства: оновлення». Документ, серед іншого, інформував держав-членів про зміни та події у цій сфері, що відбулися у країнах і міжнародній спільноті впродовж останнього року. Багато уваги було приділено актуальній практиці Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із сурогатним материнством. Крім цього, даним документом затверджувалося остаточне рішенням Ради утворити Експертну групу для з'ясування можливостей реалізації проекту [8].

Перша зустріч Групи експертів відбулася 15-18 лютого 2016 року, у якій взяли участь 21 експерт, 3 спостерігачі та члени Постійного бюро. Група розпочала свою роботу з обговорення конкретних прикладів та ситуацій. Експерти підтвердили, що відсутність єдиних норм міжнародного приватного права або підходів щодо встановлення та оспорювання батьківства може призвести до конфліктних правових статусів і може створити значні проблеми для дітей та сімей такі, наприклад, як «кульгаюче» батьківство, невизначений статус дитини, проблеми міграції, невизначене громадянство або статус особи без громадянства, залишення дитини напризволяще, включаючи відсутність опіки. Група експертів підтвердила, що для вирішення цих проблем, потрібні спільні

міжнародні рішення. Але при цьому, було заявлено, що через складність теми та різноманітність національних підходів наразі не можна зробити остаточних висновків ані щодо можливості досягнення якогось результату у вигляді міжнародного акту, ані щодо сфери застосування та форми такого акту. Однак, Група вирішила, що робота повинна тривати і на цьому етапі розгляд питання можливості має здійснюватися насамперед в контексті визнання [9].

Таким чином, вся подальша робота Групи експертів, яка з 2016 року продовжує збиратися щонайменше раз на рік, спрямована на встановлення можливості створення міжнародно-правового документу, який вирішуватиме питання визнання, серед іншого, факту батьківства, судових рішень щодо встановлення або оспорювання батьківства та офіційних документів іноземних держав, які посвідчують відносини між дитиною і батьками та / або встановлюють правовий статус дитини. Всі ці питання розглядаються, зокрема, з точки зору сурогатного материнства. Всього, починаючи з 2016 року, було проведено 6 зустрічей Групи експертів, результатом яких є 6 звітів відповідно.

На момент написання автором цієї статті остання зустріч відбулася 29 жовтня – 1 листопада 2019 року. Перед цим, у березні 2019 року, Радою було прийнято рішення, що з огляду на результати, отримані з попередніх зустрічей, подальша робота Групи експертів буде здійснюватися в рамках розроблення двох окремих документів: 1) загального документу міжнародного приватного права про визнання іноземних судових рішень щодо юридичного батьківства (Конвенція); та 2) окремого протоколу про визнання іноземних судових рішень щодо юридичного батьківства, винесених на підставі транскордонних сурогатних угод (Протокол). При цьому, Група зауважила, що майбутній Протокол не повинен розумітися як підтримка або протидія сурогатному материнству. Протокол покликаний забезпечити передбачуваність, правову послідовність та визначеність юридичного батьківства, що виникло шляхом сурогатного материнства. Експерти зійшлися на думці, що Протокол повинен захищати найкращі інтереси дитини та основні права всіх залучених осіб, а також містити певні гарантії, обсяг і перелік яких буде предметом подальшої дискусії [10].

Сфера дії Протоколу поки залишається не встановленою. Багато експертів рекомендували, щоб він охоплював випадки визнання батьківства лише щодо транскордонних сурогатних угод. В той же час були висловлені думки, що варто надалі

дослідити можливість розширення дії Протоколу також на угоди сурогатного материнства, укладені в рамках однієї юрисдикції. Щодо того, які саме рішення будуть входити в часову сферу дії Протоколу, експерти поки також не дійшли одностайності. Так, Група визнала, що рішення щодо юридичного батьківства у справах, пов'язаних з транскордонними сурогатними угодами, як правило, виносяться незабаром після народження дитини. Але при цьому, деякі експерти вважають, що проект Протоколу також повинен охоплювати судові рішення, які винесені і пізніше за життя дитини, а інші – на протигагу попереднім висловленим підходам рекомендували встановити конкретні часові рамки [10].

Варто зазначити, що Група експертів приділяє чималу увагу питанню дефініцій. Експерти акцентували увагу на таких термінах, як «договір про сурогатне материнство», «міжнародні сурогатні угоди» та «рішення щодо юридичного батьківства, яке виникло на підставі міжнародної сурогатної угоди». Цікаво, що деякі експерти запропонували замінити термін «сурогатна матір» на більш нейтральний – «сурогатна жінка» [10]. Автор вважає це оптимальною і доцільною пропозицією, беручи до уваги суспільні та етичні аспекти таких відносин.

Передбачається, що Протокол міститиме вимогу про обов'язкову письмову форму договору сурогатного материнства, оскільки це, на думку Групи експертів, сприятиме прозорості та захисту зацікавлених сторін. Експерти також вирішили, що усі домовленості стосовно сурогатного материнства повинні бути встановлені ще до початку процедури, тобто до зачаття дитини [10].

Відзначимо, що головна ідея створення Протоколу полягає в тому, щоб рішення іноземного суду щодо визнання батьківства, яке виникло внаслідок процедури сурогатного материнства, визнавалося в силу закону у державі-учасниці Протоколу, за умови дотримання певних критеріїв (умови визнання). Тому на даний момент основна робота по розробленню проекту Протоколу ведеться в напрямку формулювання відповідних умов, на підставі яких рішення іноземного суду щодо визнання батьківства може бути визнане у державі-учасниці Протоколу. При цьому, центральна увага приділяється тому, щоб ці умови містили в собі необхідні мінімальні гарантії, які забезпечуватимуть захист прав усіх зацікавлених сторін та найкращих інтересів дитини.

Однією із таких умов визнання буде вільна та усвідомлена згода сурогатної матері протягом усієї процедури сурогатного материнства, якій надаватиметься одне із ключових значень. Однак залишається невирішеним питання щодо рівня

деталізації, необхідного для підтвердження цієї вимоги [10].

Іншою умовою може також стати збереження інформації щодо походження дитини. Але варто зазначити, що лише деякі експерти вважають, що таке положення повинно бути саме умовою визнання, тоді як більшість експертів виступають за те, щоб воно було прописане в загальних зобов'язаннях Протоколу. На останній зустрічі Групи експертів підіймалося також питання необхідності забезпечення для дітей доступу до інформації такого роду. Були висунуті пропозиції визнати це в якості загального зобов'язання згідно з Протоколом. На думку автора, це питання дійсно має велике значення і потребує окремої уваги в контексті спеціалізованого міжнародного акту щодо сурогатного материнства. Зауважимо, важливість цього питання була неодноразово підкреслена Спеціальним доповідачем ООН з питань торгівлі дітьми, дитячої проституції та порнографії Мод де Бур-Буккіо в її звіті на 74-ій сесії Генеральної Асамблеї ООН, який в основному стосується захисту прав дітей, народжених завдяки процедурам сурогатного материнства [11].

Група експертів на 6-ій зустрічі також обговорила те, в якій мірі Протокол повинен стосуватися або обмежувати участь посередників (агентів) в міжнародних сурогатних угодах. Деякі експерти пропонували включити до загальних зобов'язань Протоколу або умов визнання положення про встановлення особи посередників та їх авторизацію. Було встановлено, що для подальшого розгляду цього питання спершу необхідно буде визначити поняття «посередника». Серед іншого, Група також відзначила важливість впровадження у Протоколі мінімальних вимог, що повинні висуватися до сурогатної матері та майбутніх батьків. Це питання підлягатиме подальшому обговоренню і деталізації [10].

Значимо, що при вибудовуванні механізму визнання на підставі дотримання переліку певних умов, важливо не перенасичувати міжнародний документ такими критеріями, щоб це не призвело до його надмірної «бюрократичності». На нашу думку, численні умови визнання можуть підірвати загальні цілі Протоколу, зокрема, тому що їх невиконання призведе до невизнання батьківства дитини відповідно до Протоколу, що як наслідок залишить дитину у стані «кульгавих» сімейних правовідносин. Тому вбачається доцільним структурувати деякі із запропонованих гарантій та критеріїв радше як підстави для невизнання або загальні зобов'язання.

Відзначимо, що в ході останньої зустрічі Групи експертів була висунута і частково напрацьована важлива ініціатива. Для полегшення процедури

визнання пропонується запровадити можливість видачі спеціальних типових сертифікатів, які підтверджуватимуть, що умови згідно з Протоколом були дотримані, зокрема, що міжнародна сурогатна угода дозволена згідно із законодавством держави походження на момент укладання та виконання такої угоди.

На думку Групи, механізм видачі сертифікатів може також бути корисним у ситуаціях, коли процедури сурогатного материнства у державі походження дитини не вимагають судового встановлення факту батьківства. В багатьох країнах, зокрема в Україні, суд або взагалі не бере участі у таких правовідносинах, або лише виносить рішення щодо надання дозволу на проведення процедури сурогатного материнства чи затверджує сам сурогатний договір. В таких випадках мова йде не про визнання рішень суду щодо встановлення батьківства, а визнання відповідних актів компетентних органів щодо реєстрації народження дитини і її правового стану. Однак ця пропозиція ще не отримала остаточного схвалення і поки що залишається предметом подальшого обговорення, як і питання, яким саме чином може діяти механізм видання сертифікатів в таких випадках та хто буде уповноваженим їх видавати.

Щодо того, як будуть співвідноситися між собою Конвенція та Протокол, Група експертів розглянула різні моделі і попередньо схвалила наступне. Підхід, що береться за основу полягає в тому, що держави можуть стати учасником як обох документів, так і лише одного з них, таким чином Конвенція та Протокол будуть діяти паралельно. При цьому, розглядаються можливості створення певних механізмів, які зможуть служити «мостом» між двома документами [10].

В результаті останньої зустрічі Група експертів домовилася продовжувати свою роботу над розробкою двох міжнародно-правових інструментів. З цією метою Група планує зустрітися щонайменше ще два рази та відзвітувати перед Радою з загальних питань та політики у березні 2022 року, щоб Рада прийняла остаточне рішення щодо продовження всього проекту. Усний звіт про прогрес буде представлений у Раді у 2021 році. Група також вирішила проводити міжсесійну роботу за сприяння меншої групи експертів для вдосконалення розробки положень Конвенції і Протоколу та вироблення можливих інших підходів до обох інструментів.

Висновки. На сьогоднішній день на міжнародному рівні чітко визнано необхідність міжнародно-правового регулювання інституту сурогатного материнства. Робота у цьому напрямку уже протягом 10 років здійснюється під егідою Гаазької конференції з міжнародного приватного

права. Зауважимо, однак, що мова йде про розроблення спеціального міжнародно акту, який регламентувати лише один із аспектів сурогатного материнства, оскільки створення всеохоплюючого інструменту не вбачається здійсненим у ближньому майбутньому. Більше того, досі Гаазькою конференцією остаточно не встановлена можливість навіть такого часткового врегулювання. Але враховуючи дані, отримані із

звітів зустрічей Групи експертів, яка безпосередньо займається цим питанням, можна стверджувати, що існують чималі перспективи позитивного результату у цьому напрямку. На даний момент уже є чималі напрацювання групи і вважаємо, що міжнародна спільнота може очікувати на те, щоб побачити перший проект Протоколу щодо сурогатного материнства вже через декілька років.

Література :

1. Квіт Н. М. Інститут сурогатного материнства: проблеми колізійного регулювання / Н. М. Квіт // Альманах міжнародного права – 2016 р.-- Випуск 14, с. 38-49.
2. Kristiana Brugger. International Law in the Gestational Surrogacy Debate. Fordham International Law Journal. Volume 35, Issue 3, 2012, Article 6, pp. 665-697.
3. Richard Blauwhoff, Lisette Frohn. Chapter 10 - International Commercial Surrogacy Arrangements: The Interests of the Child as a Concern of Both Human Rights and Private International Law. Fundamental Rights in International and European Law. 2016. pp. 211-241.
4. Міжнародний досвід законодавчого регулювання питання використання репродуктивних технологій (включаючи сурогатне материнство) / укладач: А. Брашовяну. – Київ, 2013. – 60 с.
5. О. Зозуля, Л. Руда. Робота Гаазької конференції з міжнародного приватного права у напрямку врегулювання питань, пов'язаних із статусом дітей, у томі числі, народжених внаслідок застосування процедури сурогатного материнства // Конференція Асоціації правників України «Особливості правового регулювання репродуктивної медицини та сурогатного материнства. Чи потрібні зміни?» // 13.10.2016, м. Київ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/UBA-komitet/ss-67241419>
6. Preliminary Document No 3 B of March 2014 “The desirability and feasibility of further work on the Parentage / Surrogacy Project”: The Hague Conference on International Private Law. URL: <https://assets.hcch.net/docs/6403eddb-3b47-4680-ba4a-3fe3e11c0557.pdf>
7. Preliminary Document No 3 C of March 2014 “Study of Legal Parentage and the issues arising from International Surrogacy Arrangements”: The Hague Conference on International Private Law. URL: <https://assets.hcch.net/docs/bb90cfd2-a66a-4fe4-a05b-55f33b009cfc.pdf>
8. Preliminary Document No 3 A of February 2015 “The Parentage / Surrogacy Project: an updating note”: The Hague Conference on International Private Law. URL: <https://assets.hcch.net/docs/82d31f31-294f-47fe-9166-4d9315031737.pdf>
9. Report of the February 2016 meeting of the Experts’ Group on Parentage / Surrogacy (1st meeting): The Hague Conference on International Private Law. URL: <https://assets.hcch.net/docs/f92c95b5-4364-4461-bb04-2382e3c0d50d.pdf>
10. Report of the October/November 2019 meeting of the Experts’ Group on Parentage / Surrogacy (6th meeting): The Hague Conference on International Private Law. URL: <https://assets.hcch.net/docs/d435cffc-65ce-4047-b603-ff63ed20591c.pdf>
11. Report of the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, including child prostitution, child pornography and other child sexual abuse material: seventy-fourth session of the General Assemble. URL: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/74/162